

Geef fotografen de ruimte

Tom Meerman

Een van de grote voordelen van het fotograaf zijn is dat je alleen kunt werken. Dat je zelf je onderwerpen bepaalt, je thema's kiest, je grenzen verkennt. Je hoeft niet vooraf ieder beeld te verantwoorden of te bediscussiëren. Je grootste goed is je eigen visie op de wereld en de mensen die er rondlopen.

Fotografie kan gemaakt worden zonder dat erom wordt gevraagd. En juist daarom wordt erom gevraagd. Want mensen willen geïnformeerd worden over de wereld. We willen weten wat waar, waarom, wanneer en hoe gebeurt. Fotografen kunnen ons van mens tot mens raken met beelden. Juist omdat zij uitsluitend aan hun eigen ziel verantwoording hoeven af te leggen, hun eigen morele opvatting als toetssteen kunnen gebruiken, juist daarom mogen we het werk van vrije fotografen opvatten als eerlijke uitspraken van individuen. Liever hún verhaal dan dat van een manipulator.

De praktijk bewijst het gelijk van deze stelling: fotografen maken hun werk omdat ze dat nu eenmaal móeten maken. En hoe meer een fotograaf zijn eigen drijfveren volgt, des te openhartiger dat werk wordt. Wie naar dat werk kijkt, doet er goed aan zich te realiseren dat de invloed van redacteuren en art-directors de inhoudelijke waarde van fotowerk meestal niet verdubbelt, maar halveert. Zij toetsen het gemaakte werk namelijk aan de communicatiekracht, niet aan de inhoud – hoezeer ze ook menen dat wel te doen. Achter iedere vorm van redactie zit namelijk sturing en sturing is vaak ook beperking. Beperking van de vrijheid van de fotograaf.

Er zijn voor redacteuren legio argumenten te bedenken om dat te doen. Zelfs valide argumenten. Verspreiding en versterking van het beeld beloven ze. De 'goeden' zijn te vertrouwen, de 'kwaden' doen het werk puur vanwege het gewin. In het beste geval reikt de interesse nog steeds niet verder dan die van het grote publiek. Maar de verbeeldingskracht van het publiek is nimmer zo groot als die van de enkeling met bijzondere aandacht. Denk aan de fotograaf die door een verafgelegen gebied in de wereld trekt, de fotograaf die zich bij het maken van een portret verdiept in het innerlijk van de geportretteerde of de fotograaf die de kijker verrast met een nieuwe blik op fotografie.

In de slechtst denkbare situatie – die helaas gemeengoed is – is de fotograaf ook afhankelijk van het gewin, omdat dat voorwaarden schept om zijn werk te blijven doen. Maar de fotograaf die afhankelijk wordt van economische randvoorwaarden verkoopt zijn ziel. Hij betaalt met vrijheid, en krijgt slechts vergankelijkheid terug.

Tom Meerman

is voorzitter van de beroepsvereniging voor fotografen, GKf

Wil de samenleving dat wel laten gebeuren? Wil de samenleving niet vooral eerlijk geïnformeerd worden? Willen we horen hoe de heren die het geld in de media beheeren over de mensheid denken? Willen we meekijken door de selectieve bril van een 'bladformule' of willen we zien wat er wérkelijk in de wereld te zien is? Alleen als we de fotograaf onbevangen, onbeperkt zijn verhaal laten doen kan hij ons door zijn ogen laten kijken.

Maar de fotograaf werkt alleen. Hij fotografeert en levert ons foto's. Zonder medium en kader om zijn werk te presenteren kan niemand zijn werk zien. Moeten we van de fotograaf verlangen dat hij ook zelf zijn foto's de wereld in stuurt? Is hij dan soms ook bladenmaker? Webdesigner? Galeriehouder?

Er gaapt een kloof tussen de verhalen die fotografen ons kunnen vertellen en de mogelijkheden om die verhalen te presenteren in de bestaande media. Als we geen situaties creëren waarin fotografen zonder tussenkomst hun beelden kunnen verspreiden, loopt de mensheid de oprechte verhalen mis. We moeten de presentatie van fotografie meer ruimte geven, zonder de stringente beperkingen van bladruimte, de dure en kortstondige meters tentoonstellingswand, de mediastortvloed op internet, de economische randvoorwaarden, de publicitaire versimpeling en de communicatieve gelijkschakeling. Bij die informatieverstrekking gelden overwegingen die we niet de basis willen laten zijn voor ons oordeel over de wereld.

De kloof kan gedicht worden wanneer we presentatiemogelijkheden scheppen die aansluiten bij de ideeën van fotografen zélf. En de fotografen laten werken zonder dat gebrek aan geld hun plannen laat struikelen.

Ja, we klagen over de afgenomen ruimte in de 'kwaliteitsbladen' voor het beeldverhaal. Toch zijn de aantallen pagina's niet afgenomen. Dus is de aandacht verschoven. Naar tekst. Naar illustraties. Naar commercie.

Maar wat verschoven is, kan terugschuiven. Ook de aandacht van de kijker kan dan weer terugschuiven, want laten we eerlijk zijn: de massa als geheel zit wellicht te wachten op commercie en oppervlakkigheid, maar geen enkel individu rekent zich tot de anonieme massa. En ieder individu beslist dan ook zelf welk blad hij in huis haalt. Op basis van kwaliteit. Niet anders.

De heren en dames die het geld in de media beheeren, hebben zich in hun eigen voet geschoten door de fotografie te marginaliseren. Het tij kan keren door de oprechtheid weer toe te laten. De kwaliteit kan blijven bestaan door de fotografen niet langer te dwingen om professionele series te fileren tot er niets van over blijft. Iedereen weet dat het zo niet werkt op de lange termijn. Laten we daar dan ook naar handelen.

Geef fotografen de ruimte om lekker in hun eentje te zwoegen, maar laat ze vervolgens niet sappelen.